

De 'total body scan'

Binnenstebuiten

gekeerd

Ik ben toch niet ziek? Aanbieders van 'total body scans' spelen slim in op die angst en bieden preventief medisch onderzoek. Kan dat kwaad? Onze proefpersoon liet zich binnenstebuiten keren en ontdekte dat er fikse kosten én risico's aan kleven.

Tekst Ramona de Jong

Hoe fijn zou het zijn om zeker te weten dat je gezond bent.

Geen tumoren, botontkalking of dichtgeslibde aderen die zich als een tijdbom in je lijf schuilhouden. Gelukkig is daar de 'total body scan', waarmee in één dag duidelijk wordt hoe het met je lijf en leden is gesteld. Dat kost wat, maar dan heb je wel zekerheid. Als je tenminste zulke bedrijven mag geloven. Wij wilden weten of deze scans het (forse) bedrag waard zijn en of het wel veilig is om je zomaar medisch binnenstebuiten te laten keren.

Proefkonijn gezocht

Het blijkt nog niet eenvoudig om een vrijwilliger te vinden. Twee collega's willen niet. Als ze iets ontdekken, zijn ze gelijk patiënt. Dat kan problemen geven bij een overlijdensrisicoverzekering of een hypotheek afsluiten. Eén dappere collega wil wel proefkonijn zijn. Zij is 54 jaar, iets te zwaar en rookt de laatste tien jaar zo'n tien sigaretten per dag. Zij maakt zich soms zorgen over haar longen en wil zich daarom wel laten onderzoeken. Ze meldt zich aan met een

Grouponbon bij één van de aanbieders: het bedrijf Prescan. Er volgt een afspraak in een kliniek in Rheine, Duitsland, vlak over de grens. Daar maken ze MRI-scans van de schedel, hersenen, halsslagaderen, borstholte en longen, aorta, wervelkolom, nieren, lever, milt, alvleesklier, galblaas, blaas, baarmoeder, eierstokken en het bekken. Een onderzoek van top tot teen en 800 MRI-beelden, is in de aanbieding bij Groupon: van €1540 voor €699, mét lunch.

Niet doorvragen

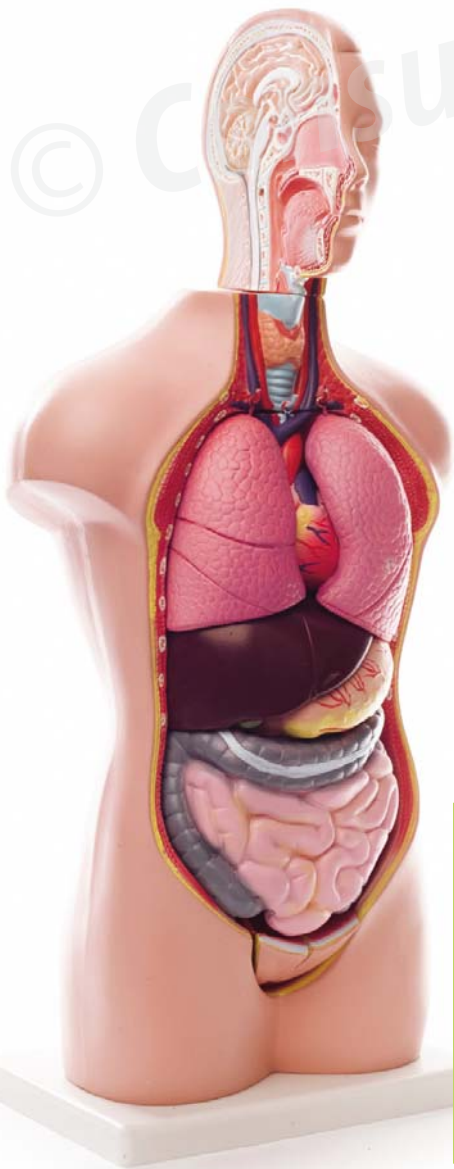
De telefonische intake door een verpleegkundige stelt weinig voor. Ze vraagt naar lengte, gewicht en rook- en drinkgedrag, maar doorvragen ho maar. Prescan wil blijkbaar niet weten waarom onze proefpersoon de scan ondergaat. De verpleegkundige probeert wel een laboratorium- en cardiologisch onderzoek te slijten voor een paar honderd euro extra. Ons proefkonijn bedankt daarvoor. Maar een botdichtheidsmeting voor het vaststellen van botontkalking lijkt haar wel wat: €50 extra. Al is dit onderzoek voor haar volstrekt onnodig: ze valt name-

Volgens de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) is een vergunning nodig voor het maken van een MRI als er naar kanker of ernstige aandoeningen wordt gezocht. Bij de 'total body scan' is niet altijd duidelijk waarnaar gezocht wordt, waardoor handhaving lastig is. Eerst moet duidelijk worden onder welke voorwaarden de 'total body scan' in Nederland is toegestaan. Eind 2013 brengt de Gezondheidsraad daarover advies uit. Het toedienen van contrastvloeistof verbaast de Consumentenbond. Volgens de IGZ mag dit alleen als expliciet met de patiënt is besproken dat het doen van een 'total body scan' met contrastvloeistof risico's kan opleveren. De patiënt moet uitdrukkelijk, liefst schriftelijk, instemmen. Daarover zegt Prescan: 'Contrastmiddel kan worden ingezet om bijvoorbeeld kwaadaardigheid van een tumor zichtbaar te maken. Een nierfunctietest is niet voorgeschreven bij het gebruik van MRI-contrastmiddel, tenzij er een aanwijzing is voor een ernstige nierfunctiestoornis. Dit wordt altijd gevraagd bij de intake en in het ziekenhuis. Hiermee houden de ziekenhuizen zich aan de richtlijnen. De arts bepaalt of contrastmiddel wordt ingezet.' En hoe kan het dat Prescan in Baarn actief is, terwijl zulke scans in Nederland verboden zijn? Prescan legt uit dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen cliënten die op eigen initiatief komen (bijvoorbeeld via reclame) en die via een ander kanaal komen. 'Cliënten die via een aanbod in de media komen, gaan naar Duitsland. Komen ze niet via zo'n aanbod, dan kunnen ze naar Baarn. Deze werkwijze is bekend bij de IGZ en rechtmatig bevonden door de rechter', aldus Prescan.

lijk volgens de geldende richtlijnen niet in een risicogroep. Ze heeft geen ondergewicht en na haar 50e nooit een fractuur opgelopen. De verpleegkundige doet echter geen moeite om dit uit te vinden. Die €50 is dus eigenlijk zonde van het geld.

Contrastvloeistof

Vooraf krijgt onze proefpersoon een vragenlijst van Prescan. Met gebruikelijke medische vragen, maar één vraag verbaast haar: of ze bij een eerder onderzoek met contrastvloeistof problemen

'Even slaat de schrik onze vrijwilligster om het hart; als het maar geen foute boel is'

heeft gehad. Ze had niet begrepen dat het toedienen van contrastvloeistof de standaardprocedure is. Het gebruik daarvan is niet zonder risico: er is een zeer kleine kans op een allergische reactie. Ook is de contrastvloeistof bij een slechte nierfunctie erg belastend. Dit kan een overmatige vorming van bindweefsel geven, die huid, gewrichten en organen aantast. En dat kan fataal zijn. Vaak wordt daarom vooraf in ziekenhuizen een nierfunctietest gedaan. Maar niet bij Prescan. Op basis van de vragenlijst is niet uit te sluiten dat onze proefpersoon een slechte nierfunctie heeft. Reden genoeg om aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg te vragen of deze manier van werken toegestaan is (zie het kader op pagina 15).

Kat in de zak

's Ochtends meldt onze vrijwilligster zich in de kliniek: een gewoon Duits ziekenhuis. De gastvrouw van Prescan spreekt Nederlands. De intake met de

Duitssprekende radioloog is ontzuuchtend: ze kan beter stoppen met roken in plaats van een scan laten maken. De MRI-scan blijkt maar matig geschikt voor het opsporen van longtumoren. Een tumor van 2 centimeter of meer vinden ze wel, maar dan heb je allang andere symptomen. Met een goedkope thoraxfoto, die elk ziekenhuis maakt, vind je al longtumoren vanaf 1 centimeter. Een CT-scan is het geschiktst voor longtumoren, maar daar kom je bij Prescan pas voor in aanmerking als je jarenlang een pakje per dag hebt gerookt.

De radioloog vertelt dat ze bij 90% van de total body scans geen afwijkingen constateert. In ongeveer 10% van de gevallen ontdekken ze niet-levensbedreigende afwijkingen als cysten of rugslijtage. Zelden treffen ze een tumor aan. Wel zien ze bij degenen die eerder getroffen zijn door een hartinfarct regelmatig dichtgeslibde aderen. Onze proefpersoon heeft nooit een hartinfarct gehad. Als dat wel zo was, dan stond ze onder con-

'Onbegrijpelijk dat consumenten met zulke reclame bestookt worden'

Bedrijven die total body scans verkopen, brengen via verschillende kanalen hun diensten aan de man. Wij stuitten bij aanbiedingsite Groupon op een kortingactie van Prescan. Mevrouw Gerritsen uit Den Haag kreeg een reclamefolder van dit bedrijf: 'Ik slik cholesterolverlagers en daarom wordt jaarlijks mijn bloed gecontroleerd. Dit jaar kreeg ik een scan van mijn lever. De radioloog in het ziekenhuis kon mij gelijk geruststellen. Niets aan de hand. Een week later kreeg ik plotseling reclame van Prescan, op mijn naam. Daarbij een folder met ervaringsverhalen getiteld 'Geniet gerust'. Ik vraag me af hoe ze aan mijn naam en adres gekomen zijn. Vooral de timing maakt mij boos. Ik vind het onbegrijpelijk dat consumenten met zulke reclame bestookt worden, die inspeelt op angst en schuldgevoelens.'

Bij navraag laat Prescan weten dat dit voorval berust op toeval, en dat de begeleidende brief niet afgekeurd is door de Reclame Code Commissie.

trole bij de cardioloog. Langzaamaan bekruipt onze vrijwilligster het gevoel dat ze een kat in de zak heeft gekocht: ze had meer zekerheid verwacht voor deze prijs. Om de teleurstelling compleet te maken meldt de radioloog dat ze bij thuiskomst haar spiraaltje moet laten controleren door de gynaecoloog. Dat kan door de scan verschoven zijn. Thuis dus opnieuw naar een ziekenhuis.

Souvenir

Eerst krijgt onze proefpersoon de botdichtheidsmeting. Ook dan wordt niet gecontroleerd of zij tot een risicogroep behoort. Het blijkt bovendien om een onbetrouwbare hielmeting te gaan, in plaats van de gangbare DEXA-scan. Dan is het tijd voor de MRI, waar het allemaal om draait bij een total body scan. Dit onderzoek duurt zo'n 40 minuten. Onze vrijwilligster ondergaat het op haar verzoek zonder contrastvloeistof. Ze krijgt een koptelefoon op tegen de herrie en wordt in het ultramoderne MRI-apparaat geschoven. Ze is niet claustrofobisch, maar prettig is anders. Na afloop is ze misselijk en duizelig. Na de lunch – een hard Duits broodje – geeft de radioloog de uitslag. Zij vraagt of onze proefpersoon een tolk bij het gesprek wil. Even slaat de schrik onze vrijwilligster om het hart. Als het maar geen foute boel is. De MRI-beelden schieten

over het scherm. Ze hebben gelukkig alleen onbeduidende zaken gevonden: een kleine cyste in de lever en een uitstulping bij de 12-vingerige darm. Niets aan doen. Als souvenir krijgt onze proefpersoon de scans op dvd mee, samen met een overzichtsscan van haar 'total body'. Even later staat zij weer buiten: dit is het dus, meer zekerheid krijgt ze niet. Het rapport wordt over enkele weken thuisgestuurd. In het Duits, want de vertaalde versie kost meer.

Verboden

In Nederland is de 'total body scan' verboden. Toch heeft Prescan ook een vestiging in Baarn. Daar mag onze proefper-

Onze proefpersoon is niet claustrofobisch, maar prettig is anders

soon voor een volgende scan heen, omdat ze al klant is. Hoe dit precies zit, besluiten we na te gaan bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Prescan zelf (zie het kader op pagina 15). In Baarn blijkt alleen op woensdag een radioloog aanwezig te zijn. De andere dagen wordt de uitslag tijdens een conference-call

met de cliënt besproken. Dat klinkt geavanceerd, maar bij slecht nieuws is het prettig als de arts fysiek aanwezig is.

Fikse rekening

Was de total body scan het geld en de stress en moeite waard? Onze proefpersoon heeft €749 betaald, exclusief reis- en verblijfkosten. Ze kan een tumor hebben van een centimeter zonder dat te weten. De meting voor botontkalking is onbetrouwbaar. En ze moet haar spiraaltje laten controleren. De echo daarvoor is een grote hap uit haar eigen risico. En is die kleine cyste in haar lever echt onschuldig? Toch maar even langs de huisarts. Zo eindigt de reis bij de huisarts, waar

hij eigenlijk had moeten beginnen.

Vage klachten of veranderingen aan uw lichaam kunt u het best eerst met uw huisarts bespreken. Zelfs ongerustheid is al een reden voor een

bezoek. Huisartsenzorg valt niet onder het eigen risico en indien nodig kan de huisarts u verwijzen voor een vervolgonderzoek.

Meer informatie over klachten die een gang naar de huisarts rechtvaardigen staat op www.consumentenbond.nl/naardehuisarts. ☑